

Päikese käest vihmavarju alla...

■ ...vähem parasolist umbrellani

Paari päeva eest juhtusin raadios kuulma kõneldavat "NATO vihmavarjust" (ainsuses on see kaitsekilp, mitmuses aga... tundub lendavad objektid, mis baseeruvad Leedus ja tulevad Eesti kohale vaatama piiririkkujaid või paraade).

Nii saingi ilmaloo idee.

Märjapoolus Rapla

Vihmavari on muutunud meie igapäevaelus väga oluliseks tarbeasjaks. Vähemalt linlaste elus (maainimene ei hakka ju põllule või metsa minnes küsima, kas peaks varju kaasa võtma!).

See riistapuu on samuti igati kohane asi kinkida neile, kes kolivad elama vihmastele maadele (näiteks Inglis- või Iirimaa, Kanada läänerannikule või Jaava saarele). Muide, Eestis on kõige märjemaks paigaks kujunenud Raplamaa, kus aastast sajab ligi kolmandiku rohkem kui meie kõige kuivemas kohas Kihnu saarel.

Inimestel on alati, eriti lõunamaades, tulnud varjuda nii läbiligundava vihma kui põletava päikesekiirguse eest. Ja seda juba vähemalt kolme tuhande aasta jooksul.

Loetavasti olnud päikesevarjud ehk päevavarjud vanadel aegadel Hiinas, Indias, Egiptuses ja mujal noil laiustel seisust tähistavaks näitajaks (Assüürias tohtinud vaid kuningas päikesevarju kanda!). Päevitunud nägu peeti ju matslikuks isegi Euroopas möödunud sajandi esimese veerandini.

Päevavarjud (nende nimeks on paljudes maades kuni praeguse ajani *parasol*, mis tähendab "päikese vastu") olid väga mitmesuguse kujuga, alates ketastest, mida kreeka daamid kandsid rätiku küljes, kuni hiigelsuurte kantavate kupliteni.

Praktilistest tarbeesemetest muutusid nood sadakond aastat tagasi naisterahvaste riietuse aksessuaariks. Mee-nub vaid üks erand: kui Lutsu "Suves" oli Kiire patseerimiskepp mäletatavasti vaid eputamiseks, siis preili Ärnja päevavarjule prooviti rakendust leida kivide kangutamisel.

Miks küll eesti keeles öeldakse rohkem "päeva-" kui "päikesevari"? Ilmselt seepärast, et ei tekiks segadust: ultraviolettkiirguse eest kaitsva sirmi puudumist võiks ju kutsuda päikesevarjutuseks?!

Ilus nimi *umbrella* tuleneb ladina sõnast *umbra* ("vari"). Paljudes maades kutsutaksegi nii vihmavarjusid. Nagu öeldud, oli päevavari õhtumaades enam moeasjaks, vihmavari seevastu kulus sageli marjaks ära. Ja mitte ainult taevast tulev vee eest kaitseks.

Poppins ja Churchill

Paljud tulevased parašütistid tegid esimesed hüpped kuurikatusest just selle atribuudiga, mitmed kasutasid seda aga lendamiseks (Mary Poppins). Briti peaministrid (Neville Chamberlain ja Winston Churchill) toetusid parlamendis kõnet pidades mitte ainult paberilehele, vaid ka kinnisele vihmavarjule.

Kokkupandav vihmavari olevat leiutatud Hiinas juba XI sajandil. Nood olid veekindlad tänu vahatamisele ning lakeerimisele (Euroopas kasutati selleks hiljem ka õli).

Kes on lugenud raamatut Robinson Crusoe, see mäletab, et too XVIII sajandi merehädaline valmistas endale kantava varju loomanahkadest. Raske tassida oli küll, seevastu aitas nii päikese kui

vihma puhul. Pärast romaani ilmumist tulid moodi kopsakad ja robustsed vihmavarjud, mida Inglismaal hakati kutsuma Robinsonideks.

Paljudele tundub, nagu oleks inglise džentelmenid ja vihmavarjud lahutamatud. Tegelikult võttis selle tarbeeseme juurutamine saareriigis kaunis kaua aega.

Umbrella kasutuselevõtu pioneeriks Londonis oli kirjanik ning reisimees nimega Jonas Hanway. Ligi kolmkümmend (!) aastat tuli tal taluda nöökeid ja kiusamist, sest voorimehed aimasid ohtu oma tööle – varjukandjad ei pidanud ju hobutaksot kasutama. Mõningane lohutus: seniajani kutsutakse vihmavarje mõnel pool *hanway*deks.

Täiustusi vihmavarjudele

Ülemöödunud sajandi esimesel poolel võeti kasutusele metallribid (peaaegu sarnaselt tollal daamide korsettides kasutatutele), kaasaegsete kokkupandavate varjude patendid saadi 1930ndatel, paarikümmend aastat hiljem võeti kasutusele nailonkangas.

Nüüd on olemas ka vihmavarjud, mis ei lähe tugeva tuulega tagurpidi, mis ei tilgu tuppä tules ja mis isegi annavad ilmaprognoosi edasi (on radiofitseeritud) ning neid, mida propageeritakse kui välguhutuid jne.

Vihmavarju saab kasutada ka relvana.

Palju pätte on murdnud naluu võitluses tolle riista-

puuga varustatud kodaniku-ga. On ka hukkunuid: Bulgaaria dissidendist kirjanik tapeti Londonis vihmavarju otsa kinnitatud mürgiastlaga (KGB leiutis).

Kõige lõpuks üks kole sajatus, kuuldud juba lapsepõlves: "Et sa vihmavarju alla neelaksid ja et see seal avaneks!"

AIN KALLIS